

2003. november - **Beszélgetés Fekete György belsőépítész egyetemi tanárral**

A Faipari Mérnöki Kar Alkalmazott Művészeti Intézete 10 éves fennállása alkalmából nemzetközi konferenciát rendezett, „A felsőfokú képzés esélyei és lehetőségei az EU csatlakozás után” címmel. Ennek tiszteletére készítettük az alábbi interjút.

A kilencvenes évek közepén az egyik hetilap kultúra rovatának szerkesztőjeként egy nagyon szemrevaló folyóiratot kaptam. A rendkívül igényes kiállítású az AMI diplomásait bemutató kiadvánnyal azonos formátumú lap -, a Magyar Iparművészet címet viselte. Az alapítója Fekete György volt, a főszerkesztő pedig N. Dvorszky Hedvig. A belsőépítész kultúrpolitikus elkötelezetett intézményalapító is.

– Visszapörgetve az idő kerekét, kérem, idézze föl 1993-at, amikor az egyetemről fölkeresték Önt a Kulturális Minisztériumban!

- A minisztérium államtitkára voltam akkor, ahol együtt volt a kultúra és az oktatás. Winkler András addig nem ismertem személyesen, de tudtam, hogy a soproni rektor egy jó nevű kultúrember. Tasnády György belsőépítésszel kerestek meg, az Európai Unió követelményeit figyelembe véve, már tíz évvel a csatlakozás előtt arra gondoltak, hogy az egyetemi képzést más diszciplínákkal is bővítsék. Ebbe jól illett az a szándék, hogy - a pécsi kezdeményezés után - egyszer majd Sopronban is legyen egy művészeti kar. A város egyébként is kultúrváros, jól illett ehhez a művészeti képzés gondolata. A Faipari Kar oktatási tematikája, a rokon tematika pedig kimondottan logikussá tette a belsőépítészet megindítását. A kezdeményezés tehát otthonra talált a minisztériumban, és akkoriban mindez jóval egyszerűbben ment, mint ma az akkreditációs rendszerben. A zugligeti Iparművészeti Főiskola társintézményeként, párhuzamosságot teremtve, hoztuk létre a belsőépítészeti és az ipari formatervező tanszéket. Ez utóbbi a csomagolástervező grafikát is magába foglalja, ami a papíripari képzés oktatói és technológiai hátterére épülhetett. Az önálló kar feltételei - egyetemi tanárok és hallgatók száma - abban az időben még nem voltak meg. Az igazi nagy változás akkor következett be, amikor az alapképzésen túljutva, közeledett a diploma kiadásának a gyönyörűsége és réme. 1996-ban történt meg az akkreditáció, amelynek alapján az itt szerzett oklevél egyenértékű a Műszaki Egyetem és a Magyar Iparművészeti Egyetem által kiadott építész diplomával. Ebben az időben sikerült az Iparművészeti Egyetemről néhány kiváló szakembert - Szentpéteri Tibort a formatervező és Csíkszentmihályi Pétert a belsőépítészeti - tanszék vezetőjének megnyernünk. Akkoriban már itt élt Mészáros György festőművész és Soltra E. Tamás szobrászművész is. Ekkor történt meg az én egyetemi tanári habilitációm is.

– Még alig voltak Sopronban művésztanárok, jórészt a fővárosból kellett utazniuk. A kockázat mellett ez túlságosan nagy fáradságot is ígért.

– Ha Sopron mondjuk Berettyóújfalu térségében, van, akkor a dolog nem sikerül. A térképre nézve, Sopron Európa irányában fekszik. Már akkor lehetett látni, hogy a város még Budapestnél is jobb helyen van. Ez ma már abban is megnyilvánul, hogy a tanítványok gyakran mennek át Bécsbe egy-egy tárlatot megnézni, vagy a Velencei Biennáléra. Éppen most van Bécsben egy hatalmas Dürer kiállítás, amelyhez hasonló még sohasem volt Európában. Jó kapcsolatokat ápolunk a bécsi és a graz-i társintézményekkel is.

– Volt-e valamilyen szakmai ars poetica-ja az intézetnek a megalakulásakor?

– Máig is az egyik kiindulási pont az, hogy olyan intézményt szerettünk volna alapítani, amely

nem specialistákat képez. Arra törekedtünk, hogy a hallgatók megőrizték mozgékonyágukat, flexibilitásukat. A specializálódásuk majd a praxisban alakuljon ki, saját magukat kipróbálva, kontrollt is találva megjelhetik a saját álmaikat, a piac követelményeinek megfelelően.

- Honnan verbuválódnak a hallgatók?

- Az ország legkülönbözőbb részéből jönnek. Szegedtől, Nyíregyházáig az ország másik végéből is vannak hallgatóink, pedig nekik kétszer akkora távolságot kell legyőzniük, mint a fővárosiaknak, de megteszik, mert színvonalas az oktatás. A soproni Alkalmazott Művészeti Intézet abban a tekintetben is különbözik a nyugati vagy tengerentúli intézményektől, - amelyekben a klasszikus mintázás és rajzoktatás lassanként kihalóban van, és a számítógépes tervezés nagymértékben átveszi a hagyományos tervezési metódusok szerepét -, hogy a kézművesség, a klasszikus képzőművészeti műveltség továbbra is az intézmény ideái között szerepel. El fog következni Európában az az idő, amikor, akik még szeretnének rajzolni tanulni, azok Magyarországra jönnek. Mi ezt a képzést nem tartjuk földhözragadtságnak. Ez a szerszámok és az anyagok közelségét, a modellezés megtanulását is jelenti. Ez utóbbinak nincsen kiforrott ipari háttere, hanem a találékonyság, az innovációs készség függvénye. Ez ragyogó terep a szellem és a kéz megmozgatására.

- Milyen stratégia mentén gondolják az önálló kar kialakítását?

- Lassan eljön az ideje, hogy más szakokat is létesítsünk. Például a textilművészetet és a kecskeméti kerámia alkotóműhelyt célszerű kiépíteni. Ez utóbbi már fel is állt, és a nem hagyományos alkalmazott szilikát technikák (a terazzo, a mozaik, a beton, a helyettesítő anyagok) komplex oktatása lesz az alapja.

- Az itteni építészképzést mivel jellemezné?

- Az építészdiplománk azonos értékű a Műszaki Egyetemével. A belső tartalma valószínűleg nem azonos, a praxis alapján azt tapasztaltuk, hogy a végzetek mintegy fele belsőépítészeti műterembe megy, mások az építészet irányába mozdulnak. Ha meg kellene fogalmazni, akkor azt mondanám, hogy belsőépítész irányultságú építészképzést folytatunk.

- Milyen kapcsolatuk van a Faipari Kar építéstani tanszékével?

- Statikát, szerkezettervezést, a különböző épülettípusok technológiáit és más építészeti specialitásokat az építéstani tanszék áttanítja ide.

- A tájépítészet, a természetes anyagok használata mennyire épül be az oktatási tematikába?

- Nem vagyunk elkötelezve egyetlen irányzat mellett sem, mert nekünk az a dolgunk, hogy mindent megmutassunk állásfoglalás nélkül. Elsősorban kurzusokon találkoznak ezekkel a stílusokkal és építészekkel, akik más-más iskolákhoz tartoznak. Nagyon sok kiállítást és bemutatót látogatunk meg, és rendelkezésre állnak azok a filmek is, amelyek bemutatják ezeket az irányzatokat. Abban reménykedem, hogy a végzősök között egyszer majd lesz olyan is, aki maga hoz létre irányzatot.

- Milyen előnyt jelent az, hogy rendelkezésre áll egy korszerű a faanyag technológiai háttér?

- Ez azt jelenti, hogy ezeket a tárgyakat onnan tanítják át ide. Ez kölcsönös, hiszen például a bútortörténetet és bútortervezést innen tanítjuk.

- Milyen kilátásaik vannak az oktatói utánpótlás tekintetében?

- A vezetők egyik alapvető kötelessége az, hogy neveljék ki a tehetséges utódaikat. A kuplung-elvnek, a finom átmenetnek kell érvényesülnie e téren is, hogy semmilyen változás ne okozzon megrázkódtatást az oktatás folyamatosságában. Vannak most is ilyen hallgatók, akik például többet olvasnak, mint a többiek, és akik alkalmasak erre. Más kérdés, hogy egy tanársegédnek megközelítőleg sem lehet annyi fizetést adni, amiből meg tudna élni.

– Hogy' sikerült beilleszkednie ebbe a nagy múltú, a hagyományaira vigyázó egyetem szervezetébe ennek a mégiscsak lazább, szabadabb működési rendű intézetnek?

– Sopronnak az a híre, hogy nem igazán befogadó város, de minden polgárember tudja, hogy a polgári világra ez általában jellemző. A tradicionális szakmákat dinasztikák gyakorolják, több generációs családi vonalak vannak, akár az órásoknál, a pékeknél vagy az orvosoknál. Ezt tudomásul kell venni, és ettől nem szabad megsértődni. Ez a helyzet akkor fog alapvetően megváltozni, ha egyre kevesebb lesz az ország más részeiről idejáró tanár, és egyre több a Sopronban letelepedő tanár. Ekkor már ő is érdekelt lesz abban, hogy bekapcsolódjék a város szellemi és közéletébe. Természetesen a sokszorosára növekedett Nyugat-magyarországi Egyetem is akkor tud majd igazán adni a városnak, ha egyre több idevaló oktató polgára lesz.

– Egy évvel ezelőtt a Pesti Vigadóban láthattuk az életmű kiállítását.

Milyen mérföldkönek tekinthetjük azt az eseményt?

- Az államtitkárság annakidején azt jelentette, hogy abba kellett hagynom a szakma tervezési részét. Ugyanis minden nagy korábbi megbízóm az én irányításom alá tartozott. Ezt ugyan nem írta elő törvényi rendelkezés, de úgy éreztem, hogy az intézkedéseim tisztaságát csak így őrizhetem meg. Egyedül a templomi megrendeléseket fogadtam el, azokat is szeretetből, ingyen. Mivel ennek a szakmának nincs komoly szakírása és múzeumi gyűjtése, ha én magam nem végzem el a negyvenöt éves szakmai pályám termésének a betakarítását, akkor az életművem eltűnik. Kiderült, hogy az általam tervezett 250 közintézmény dokumentációja közül csak mintegy húsz érhető el, a 170 külföldi kiállítási pavilon tervei közül csupán 4-5 volt elérhető, mert már megsemmisítették, akkor elfogott a rémület és nagy energiát és költséget fordítottam arra, hogy összegyűjtssem a meglévőket. Ezeket részben az Építészeti Múzeumnak, az Iparművészeti Múzeumnak és a szülővárosom, Zalaegerszeg múzeumának ajándékoztam. Rendeztem a cikkeimet, fotóimat és leadtam ezeket is a zalaegerszegi levéltárnak. Megírtam azokat a könyveket, amiket úgy gondoltam, hogy meg kell írnom. A kollégáimat, sőt a tanítványainkat is arra buzdítom, hogy ne hagyják „elmenni” az életművüket. Ma a digitális technika birtokában ez megoldható. Tervezéssel már nem akarok foglalkozni, mert szánszalommal töltött el, ha az idős kollégák fölött átlépett a technológiai fejlődés vagy megbízók kívánsága. Nem szeretnék olyan beruházásokkal sem küszködni, amelyek világa idegen tőlem. Az én műfajom abból a szempontból nem túl szerencsés, hogy a saját értelmiségi gondolatvilágomat, érzelmi hullámvásáimat nem mindig fejezhetem ki, hiszen mi megbízásra dolgoztunk egész életünkben. Rengeteg olyan gondolatom van, aminek a kiérlelésével senki nem bízott meg. Ezért írtam a könyveimet. Dolgozom egy másik könyvön is, a tárgyak természetrajzán, amiben azt igyekszem tisztázni, hogy mi az alkatrész, mi az iparművészeti tárgy, mi a népművészeti tárgy, mi a képzőművészeti tárgy, mi a fétis, a talizmán, a szimbólum, stb. Bevezetem tehát majd az olvasót a tárgyak világába. Ezeken kívül Schrammel Imre keramikussal dolgozunk egy könyvön, amiben fiktív párbeszédés formában igyekszünk tisztázni, hogy a képzőművészet és az iparművészet között az anyagok és eszközök szempontjából milyen azonosságok és különbségek vannak. Szerencsém van tehát, amíg élek, dolgozhatom. **Zétényi Z.** Fotó: 2Z Fotó&Média